

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 172

van **STEVEN VANDEPUT**

datum: 19 februari 2020

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Neutraliteit overheidsgebouwen - Religieuze symbolen aan stadsdiensten

Op 24 juni 2011 presenteerde toenmalig Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur en Onroerend Erfgoed Geert Bourgeois zijn conceptnota 'Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk', waarin een aantal concrete beleidsadviezen en beleidsopties met betrekking tot het beheer en de (re)valorisatie van de parochiekerken worden geformuleerd.

Ook de nieuwe regering toont zich bewust te zijn van de uitdagingen. Zo stelt de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024 van minister Diependaele zich tot doel om beheerders te stimuleren hun onroerende goederen een actuele invulling te geven. De zoektocht naar zinvolle invullingen van leegstaande kerken wordt daarbij expliciet aangehaald als een probleem dat vandaag hoog op de agenda staat.

In zijn beleidsnota Binnenlands Bestuur 2019-2024 vermeldt de minister dan weer dat hij de lokale besturen meer mogelijkheden en stimuli wil geven om in te zetten op een adequaat en toekomstgericht beleid inzake neven- en herbestemming van eredienstgebouwen.

Op de lijst met geslaagde herbestemmingen valt het op dat de voorbije jaren vooral 'zachte' publieke functies populair waren (bijvoorbeeld bibliotheken, tentoonstellingsruimtes, congreszalen). Een minder courante invulling is de herbestemming van een religieus gebouw tot gemeentehuis / stadskantoor / administratief centrum. Zie bijvoorbeeld herbestemmingen van kerken tot stadskantoor in Tongeren, Lo-Reninge en het Nederlandse Vught. Op die manier behoudt het kerkgebouw haar centrale en sociale rol in de lokale gemeenschap.

Er bestaat echter onduidelijkheid over de neutraliteit van openbare gebouwen en de aanwezigheid van 'religieuze symbolen' daar.

1. Zijn er decretale bepalingen waarbij wordt bepaald wat specifiek verstaan wordt onder 'religieuze symbolen'?
2. Aan welke voorwaarden dient een 'object' te voldoen om beschouwd te worden als kunstwerk en zodoende een uitzondering te kunnen inhouden op de gewenste neutraliteit van overheidsgebouwen?

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD

op vraag nr. 172 van 19 februari 2020

van **STEVEN VANDEPUT**

1. Er zijn geen decretale bepalingen die een definitie geven van de term 'religieuze symbolen'. Het lijkt me ook niet aangewezen om hierover strakke krijtlijnen vast te stellen.

De discussie over de aanwezigheid van religieuze symbolen in openbare gebouwen werd in het verleden al verschillende keren gevoerd:

- Recentelijk (2018) in de parlementaire commissie van het federaal parlement die zich boog over het karakter van de staat en de fundamentele waarden van de samenleving (*Hand. Kamer. comm. voor de herziening van de Grondwet en de hervorming van de instellingen, 2017-2018, 24 januari 2018, nr. 54-2914/001*);
- parlementaire vraag nr. 271 van de heer Versnick aan de heer Verwilghen van 23 oktober 2000 (gerechtsgebouwen – kruisbeelden);
- mondelinge vraag van 13 maart 2001 in de commissie voor de justitie van de heer Laeremans aan de heer Verwilghen (gerechtsgebouwen - kruisbeelden);
- vraag om uitleg van 17 juni 2003 van de heer Hostekint aan de heer Van Grembergen (religieuze symbolen – OCMW-ziekenhuizen);
- rondschrĳven van de heer Verwilghen van 22 februari 2001 over de aanwezigheid van kruisbeelden in de zittingszalen van gerechtsgebouwen;
- circulaire nr. 25 van mevrouw Onkelinx van 28 april 2004 over gerechtsgebouwen, neutraliteit en religieuze symbolen.

Deze stukken vindt u ter informatie als bijlage bij mijn antwoord.

2. Eigenlijk vraagt u mij 'wat maakt een object tot een kunstwerk'. Een antwoord op deze vraag ligt echter niet voor de hand. Een kunstwerk kan immers ook een grote religieuze symboliek hebben, met als gevolg dat de neutraliteit kan worden geschonden. Anderzijds kan een religieus symbool een grote cultuurhistorische waarde hebben gekregen, waardoor het toch als een kunstwerk moet worden beschouwd.

Als we willen inzetten op de herbestemming van onze vele leegstaande kerken en het kerkgebouw een centrale rol willen geven in de lokale gemeenschap als openbaar gebouw (gemeentehuis, stadskantoor, administratief centrum), biedt een strikte definitie van de term 'kunstwerk' m.i. geen oplossing. De oplossing lijkt mij eerder te liggen in het met gezond verstand omgaan met het principe van de neutraliteit van openbare gebouwen. Het is duidelijk dat dit principe steeds in acht moet worden genomen. Een gemeentebestuur dat een kerk wil herbestemmen tot een openbaar gebouw moet een neutrale houding aannemen ten aanzien van de burgers die het gebouw betreden. Ook het gebouw zelf moet voldoen aan deze neutraliteit.

De concrete toepassing van het neutraliteitsprincipe is niet zo maar in enkele richtlijnen te vatten. Als een gemeentebestuur een kerk wil ombouwen tot bijvoorbeeld een stadskantoor, behoort het tot de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur om rekening te houden met iedere overtuiging en om die te respecteren. Het gemeentebestuur zal dus de gevoeligheden moeten afwegen en gebruik maken van het gezond verstand om te oordelen of eventuele aanwezige symbolen al dan niet als storend en niet neutraal zouden kunnen worden beschouwd. Dit onderzoek zal telkens opnieuw, bij elke herbestemming van een kerk, gevoerd moeten worden binnen de betrokken gemeente.

BIJLAGEN

1. [Parlementaire vraag nr. 271 van de heer Versnick aan de heer Verwilghen van 23 oktober 2000 \(gerechtsgebouwen – kruisbeelden\)](#)
2. [Mondelinge vraag van 13 maart 2001 in de commissie voor de justitie van de heer Laeremans aan de heer Verwilghen \(gerechtsgebouwen - kruisbeelden\)](#)
3. [Vraag om uitleg van 17 juni 2003 van de heer Hostekint aan de heer Van Grembergen \(religieuze symbolen – OCMW-ziekenhuizen\)](#)
4. [Rondschrijven van de heer Verwilghen van 22 februari 2001 over de aanwezigheid van kruisbeelden in de zittingszalen van gerechtsgebouwen](#)
5. [Circulaire nr. 25 van mevrouw Onkelinx van 28 april 2004 over gerechtsgebouwen, neutraliteit en religieuze symbolen](#)